

dicitur vidisse Dominum facie ad faciem, ut etiam D. Thomas advertit in hac quæstione, art. xi ad i. Similiter cum dicitur de Moyse, quod loquebatur cum Domino ore ad os, Num. xii et facie ad faciem, Exod. xxxiii non designatur visio clara Dei in se, sed excellentior quædam visio prophetica, quæ communicata est Moysi. Constat enim quod in illo loco Exodi xxxiii, ubi dicitur, quod loquebatur Moyses facie ad faciem, subditur quod petivit Moyses a Deo: *Ostende mihi faciem tuam*, et iterum: *Ostende mihi gloriam tuam*. Ergo supponitur, quod non videbat Deum in se ipso, alias non peteret ostensionem gloriæ illius, ut bene notavit D. Thomas in iv, dist. xlix, qu. ii, art. vii ad iv. At vero in aliis locis, quæ supra adduximus dicitur Deus videndus in patria sicuti est in se, et quod videbitur Deus facie ad faciem cognoscendo ipsum, sicut nos modo cogniti sumus. Ex quibus circumstantiis, et conditionibus manifeste colligitur Deum videndum in patria in se ipso, sicut in hac vita constat non fuisse visum in se ipso.

XI. Ad confirmationem respondetur quod quando in Scriptura id quod absolute affirmatur, etiam absolute negatur, et eodem modo quo affirmatur, tunc negatio accipienda est in sensu proprio, et rigoroso, non vero affirmatio. Cæterum in præsentibus non ita se habet; affirmatur enim, quod videbitur Deus, sicuti est in se ipso in alia vita, negatur vero, quod videatur in ista, nam Joan. i et Joan. vi dicitur: *Quod nemo vidit Deum*, non tamen dicitur, quod nemo videbit, sed potius dicit: *Quod videbimus eum sicuti est* i Joan. iii, et similiter Exod. xxxiii dicitur: *Non me videbit homo, et vivet*, non tamen dicitur, quod etiamsi non vivat, sed post mortem non videbit Deum. Et i ad

Timoth. vi dicitur: *Quod Deum nemo hominum vidit, nec videre potest*, non tamen dicitur, quod nec etiam per gratiam Dei videre potest, sed intelligitur, quod nullus hominum in quantum homo, seu ex natura hominum videt aut videre potest Deum, quia invisibilis est naturaliter.

XII. Ad secundum respondetur patres nullatenus sentire Deum non posse videri in se ipso, etiam in patria, sed vel loquuntur de visione Dei in hac vita, vel ex viribus naturæ creatæ, quæ nullatenus potest videre Deum, nisi beneficio supernaturali, vel loquuntur de visione Dei comprehensiva, quæ omnino neganda est creaturæ, et sic quicumque patres qui videntur negare visionem substantiæ Dei in se, uno ex his tribus modis facillime explicantur, quorum auctoritates ad longum videri possunt apud Ægidium a præsentatione supra citatus: quia tamen Vazquez præcipue invehitur in D. Chrysostomum nec vult admittere explicationem D. Thomæ in præsentibus, ideo aliquantisper immerabimur in defensione magni Chrysostomi contra Vazquez.

XIII. Duo ergo dicimus de Chrysostomo. Primum est, Chrysostomum loqui contra hæresim Eunomii, et Anomæorum, qui quasi amentes assererent se ita comprehendere Deum, sicut Deus se ipsum, et loquebantur de visione comprehensiva, ut distinguitur a quiddativa. Secundum est, Chrysostomum multis locis admittere visionem claram Dei in se ipso pro alia vita. Primum horum constat, quia in primis Theodoretus (quem etiam citat ipse Vazquez) lib. iv hæreticarum fabularum, titulo de Eunomio sic ait: « Ausus est dicere Eunomius se nihil de rebus divinis ignorare, sed ipsam Dei substantiam exacte scire, eandemque habere de Deo cognitionem

quam ipse Deus de se ipso habet: hoc ejus furore perciti qui sunt execrandæ illius sectæ participes, audent aperte dicere se ita Deum nosse, ut ipse se ipsum. » Sic Theodoretus, ubi satis clare exprimit ipsos comprehensionem Dei asseruisse, et in hoc furore, seu amentia percitum fuisse, et tamen Vazquez ab amentia ipsum excusat, et ne Eunomium faciat amentem, Chrysostomum facit non sincerum in sentiendo de visione Dei clara in se ipso. Nec Theodoretus in dialogo, qui dicitur immutabilis, quem Vazquez citat, absolute negat Angelos videre substantiam divinam, seu faciem Patris, sed non ita videre: « Quod circumscribi, et comprehendere, et percipi possit, qui universa comprehendit: » ubi visionem comprehensivam excludit. Videri autem dicit quendam gloriam, quæ eorum viribus correspondeat, non quidem viribus naturalibus, sed supernaturalibus juxta modum finitum cognoscendi. Item Socrates, lib. i historiarum, cap. vii loquens de Eunomio sic inquit: « Loquitur Eunomius, Deus de sua ipsius essentia nihil plus intelligit, quam nos, neque ipsi est magis cognita, et perfecta, quam nobis. » Quid clarius pro notitia comprehensiva quam assererat Eunomius? Adde S. Basilium, epist. clxviii ad ipsummet Eunomium in fine, ubi inquit: « Si minutissimæ formicæ nondum es assecutus naturam, quomodo incomprehensibilem Dei potentiam tua imaginatione comprehensam esse gloriaris? » Ubi Basilium non loquitur solum de intuitiva cognitione substantiæ sine comprehensione, de hac enim non est dubium, quod formicam cognosceret Eunomius. Negat ergo illi notitiam comprehensivam, et infert eandem negari debere de Deo; illam ergo affirmabat Eunomius. Videatur etiam D. Hierony-

mus super caput xi Matth. ad illa verba: *Et nemo novit Filium, nisi Pater*. « Erubescat, inquit, Eunomius tantam sibi notitiam Patris, et Filii, quantum alterutrum inter se habeant, jactitans. » Denique, ipsemet Chrysostomus illis hominibus contra Anomæos passim illos stolidos, et amentes appellat, præsertim homilia secunda, ubi inquit: « Hac opinio orta est ex stoliditate, et inflatione. » Ex quibus constat solutionem D. Thomæ ad locum Chrysostomum esse genuinam, et omnino adæquatam, quod loquitur de notitia comprehensiva Dei, quando illam negat Angelis, et Vazquez in eo quod dicit Eunomium non fuisse ita amentem, ut vellet comprehensivam Dei notitiam sibi arrogare, omnino sine fundamento locutum, et contra tam insignes patres qui circa ipsa tempora Eunomii floruerunt, et multo melius, quam Vazquez ejus hæresim cognoverunt, et tamen sicut amentem, et furore percitum, et stolidum illum vocant.

XIV. Secundum quod dicimus, est Chrysostomum aliis locis admittere simpliciter visionem Dei claram pro alia vita. Videri potest in epistola quinta quæ est ad Theodorum lapsam, tom. v ubi explicans illud Petri dictum Matth. xvii: *Bonum est nos hic esse*, sic inquit: « Quid dicemus quando regis cubiculis adaperitis intueri licebit ipsum regem non per speculum, nec per ænigma, sed facie ad faciem, non amplius inquam per fidem, sed per speciem. » Item super Psal. xlii explicans illud: *Quando veniam, et apparebo ante faciem Dei*: « Vide, inquit, ardentem hominem, vide inflammatum, sciens enim se cum hinc recesserit Deum esse visurum, ne expectat quidem dilationem. » Idem supponere videtur homilia lxxiii in Joannem, ubi docet Philippum postulasse visionem ip-

sus substantiæ Dei: « Videamus, inquit, quid Philippus quærat, non sapientiam Patris? Num benignitatem? Minime, sed quid esset Deus, ipsam videlicet substantiam. » Et tamen non dicit Chrysostomum postulasse rem impossibilem, sed potius talem visionem adimplendam supponit. Denique, videri potest homilia xxxiv, in I ad Corinth. et homilia decima in II ad Corinth. præsertim in fine.

XV. Ad rationem autem Vazquez dicimus esse omnino falsum Sanctum Chrysostomum et antiquos patres non distinxisse inter notitiam quiddamque intuitivam, et comprehensivam, nam homilia tertia contra Anomæos explicans illud Pauli: *Qui lucem habitat inaccessibilem*, sic inquit: « Quapropter nec locum habitat incomprehensibilem, sed inaccessibilem, quod longe plus est, quam incomprehensibile, quod enim inquisitum, investigatumque comprehendere non potest id esse incomprehensibile dicimus, quod autem ne investigandi quidem operam patitur, et ad quod nemo propius accedere potest, id inaccessibile est. » Et infra: « Sed licet Angelis sit accessibilis Deus quid hoc ad te hominem qui examinas, et contendis, et comprehensibilem esse naturæ humanæ divinam illam substantiam indicas? » Ecce quomodo Chrysostomus distinguit inter hoc, quod est Deum esse inaccessibilem et incomprehensibilem. Est autem Deus inaccessibilis a nobis, quantum ad notitiam intuitivam, nam quantum ad notitiam imperfectam, et per effectus, et connotationem ad creaturas, quam pro hac vita habemus de Deo non diceret Paulus Deum esse inaccessibilem, cum potius Rom. I dicat: *Quod invisibilia Dei per ea quæ factasunt intellecta conspiciuntur*. Dicitur ergo lux illa inaccessibilis, quia intuitive videri non potest a

nobis, et tamen Chrysostomus non solum hoc modo inaccessibilem, sed etiam aliquo modo perfectiori dicit esse incomprehensibilem: ergo distinguit inter notitiam intuitivam Dei, et comprehensivam, dum dicit non solum esse inaccessibilem, a quibus tamen non comprehenditur, et multo minus a nobis. Quod autem ibidem dicit: « Etiam Angelis Deum esse invisibilem, nec ipsam meram lucem, et substantiam vidisse, sed quæ videbant condescensus erat, » non negat Angelos vidisse Deum absolute, sed solum secundum condescensum Dei, id est, limitate, prout Deus se illis vult manifestare, non autem quantum visibilis est. Videatur etiam homilia decima quarta in Joan. ubi loquens de cognitione Filii qui est in sinu Patris, inquit: « Quod in sinu Patris esse majus quid est, quam videre, qui enim tantum videt, non certam habet rei cognitionem (id est, non de omnibus, quæ illius sunt certificatur) qui vero in sinu immutatur omnia ei perspicua sunt, et certa. »

XVI. Ad objectionem ex p. Suarez respondetur Angelos in natura assumpta Verbi non solum habuisse visionem, sed etiam comprehensionem, non quidem ipsius Dei, sed ipsius naturæ assumptæ, si quidem humanitatem comprehendebant. Loquitur autem ibi Chrysostomus de visione Dei non in se, sed in natura assumpta, quam antea Angeli non videbant. Et eodem modo solvitur alia objectio ex Chrysostomo quia in illa homilia decima quinta in Joan. inquit: « Quod non invenimus Angelos narrare nobis aliquid de substantia Dei, sed solum dicentes: Gloria in excelsis, » sed narratio de substantia Dei non exigit comprehensionem, sed solum visionem, ergo si narrationem negat Chrysostomus, ideo est, quia etiam

ARTICULUS II.

An contineatur Deus clare visus intra objectum nostri intellectus? Expenditur prima ratio D. Thomæ in primo articulo.

EXPENDITUR PRIMA RATIO D. THOMÆ IN PRIMO ARTICULO.

I. Probat D. Thomas in articulo primo beatitudinem nostram non consistere in alio, quam in Deo, quia in illo est ultima perfectio creaturæ rationalis, quod est ei principium essendi, quia in tantum unumquodque perfectum est, in quantum ad suum principium attingit. Ex quo aperte consequitur, quod si beatitudo rationalis creaturæ solum potest consistere in fruitione Dei in se ipso, oportet, quod clara ejus visio possibilis sit, alioquin non posset eo frui in se ipso. Si autem esset impossibilis talis beatitudo, consequenter non posset rationalis creatura capax esse felicitatis, et beatitudinis.

II. In hac ratione D. Thomæ duæ illæ propositiones sunt satis notæ. Prima, quod unumquodque perficitur per reductionem ad suum principium. Quæ propositio intelligitur de principio alicujus rei per modum perfectionis, sive sit efficiens, sive formale, sive finale, non autem de principio potenciali; seu materiali. Et sic manifestum est, quod quando aliquid est propinquius suo principio perficienti, tanto in se ipso redditur perfectius, si quidem ab illo principio perfectionem participat. Et consequenter quanto principium est altius, et universalius in perfectione, tanto propinquius, et conjunctio ad ipsum reddit rem aliquam perfectiorem.

III. Secunda vero propositio D. Thomæ quod solum Deus est principium creaturæ rationalis potest intelligi, vel de principio finali, vel de effec-

negat visionem. Respondetur enim quod in primis non est bona consequentia, non videre Angelos substantiam Dei, quia non enarrant illam nobis, non enim non sumus capaces illius enarrationis, sunt enim ineffabilia verba, quæ non licet homini loqui, ut Paulus inquit. Vel secundo negat Chrysostomus enarrationem comprehensivam de substantia Dei, licet enim ad narrandum nobis de Deo absolute non requiratur comprehensio Dei, ad narrandum tamen de substantia Dei plene, et eo modo, quo Deus se cognoscit, sicut ibi loquitur Chrysostomus contra illos hæreticos, comprehensio requiritur.

XVII. Hæc dicta sint in defensionem magni Chrysostomi, cui immerito Vazquez in re gravissima injurius est, dicens non sincere locutum de visione Dei in se, in quo hæreticis ansa præbetur insultandis catholicis, quorum doctrina a sanctis patribus lucem habet, præsertim cum Chrysostomum Apostolica Sedes per os beatæ memoriæ Innocentii papæ I, totius Ecclesiæ doctorem proposuerit, ac laudaverit, cum epistola xxx, quæ habetur tom. I. Conciliorum; sic de Chrysostomo loquitur: « Affligor de eis, qui sapientissima spirituali, et divina doctrina, et institutione ejus orbat, fame verbi Dei conficiuntur. Non enim Ecclesia tantum Constantinopolitana mellitiæ illius linguæ jacturam fecit, sed orbis sub sole totus ad orbitatem redactus est viro tam divino amisso. » Ecce cujus viri doctrinam Vazquez noluit ab errore defendere, nec manifestam ejus expositionem admittere.